

Између два броја

Ун се полако ближи крају. Неко ће ове године успети да оде на годишњи одмор, неко ће остати код куће, али ће мо сви с пуном пажњом пратити шта се дешава у Народној скупштини.

Разлог је прост – после дуже времена у Јуну је интензивниран рад на предлозима четири школска закона:

- Закона о основама система образовања и васпитања;
- Закона о предшколском образовању и васпитању;
- Закона о ученичком и студентском стандарду;
- Закона о удбеницима.

После дужег оклепања Министарство просвете је укључило и синдикате у процес израде закона. Док су се законом о удбеницима највише бавили издавачи, Синдикат образовања Србије се активно укључио у израду осталих закона.

Највише полемике и примедби заинтересованих страна било је, наравно, на Предлог закона о основама система образовања и васпитања. То је и разумљиво, јер је тај закон крвини и најважнији за запослене у предшколским установама и школама. Три репрезентативна синдиката образовања саставили су заједнички Предлог примедби на Нацрт закона.

Читаоше „Синдикалног пера“ укратко упознајемо са најважнијим примедбама:

- 1) Синдикати траже да се став школског одбора са садашње формуле 3 + 3 + 3 измени у формулу 5 + 2 + 2. Другим речима, пет запослених, два представника родитеља и два представника локалне самоуправе.
- 2) Такође, тражимо да сви запослени у установи на посебној седници наставничког већа тајним гласањем бирају своје представнике за школски одбор.
- 3) Што се тиче избора директора, којег и даље бира школски одбор, сматрамо да директор не треба да има неограничени број мандата, као што је предложено. Такође, сматрамо да министар треба у року од 30 дана да да сагласност на избор директора. Синдикати, такође, сматрају да законом треба прописати бланже случајеве када директор може да буде разрешен на основу мишљења, односно налагао про-светне инспекције.
- 4) Велика борба се водила око норме часова. Чини нам се да је на крају прихваћен захтев синдиката да норма у теоријској настави буде 20 школских часова и још четири школска часа не-посредног васпитања - образовног рада (додатна настава, допунска настава, индивидуални рад).
- 5) Уколико ово решење не буде у Закону, како је договорено, синдикати образовања су спремни и на штрајк почетком нове школске године.
- 6) Имајући у виду честу праксу појединих директора да злоупотребују службени положај, синдикати предлажу савим нов начин решавања питања дисциплинске одговорности запослених.
- 7) Наиме, сматрамо да би постапак утврђивања дисциплинске одговорности и изрицање меара, када су у питању лакше повреде радне обавезе, требало да остане по садашњем Закону.
- 8) Када су у питању теже повреде радне обавезе, предложено је да директор покреће дисциплинско поступак, а да о дисциплинској одговорности одлучује независни орган - дисциплинска комисија, која се образује на нивоу школске управе. Комисију би чинили представници Министарства, представници локалне самоуправе и представници репрезентативних синдиката. Најмање један члан комисије би морао да буде дипломирани правник са положеним правосудним испитом.

Синдикат појачао притисак

Представници репрезентативних синдиката образовања су се 5. јуна састали с министром просвете и др Тинде Ковач - Церовић, државним секретаром, како би разговарали о Предлогу закона о основама система образовања и васпитања.

Председник СОС Бранислав Павловић се, тим поводом, Саопштењем обратио јавности, истакавши да су три репрезентативна синдиката изнела заједнички Предлог примедби на Предлог закона, с посебним

осврт, сматрамо да директор не треба да има неограничени број мандата, као што је предложено. Такође, сматрамо да министар треба у року од 30 дана да да сагласност на избор директора. Синдикати, такође, сматрају да законом треба прописати бланже случајеве када директор може да буде разрешен на основу мишљења, односно налагао про-светне инспекције.

3) Велика борба се водила око норме часова. Чини нам се да је на крају прихваћен захтев синдиката да норма у теоријској настави буде 20 школских часова и још четири школска часа не-посредног васпитања - образовног рада (додатна настава, допунска настава, индивидуални рад).

Уколико ово решење не буде у Закону, како је договорено, синдикати образовања су спремни и на штрајк почетком нове школске године.

Имајући у виду честу праксу појединих директора да злоупотребују службени положај, синдикати предлажу савим нов начин решавања питања дисциплинске одговорности запослених.

Наиме, сматрамо да би постапак утврђивања дисциплинске одговорности и изрицање меара, када су у питању лакше повреде радне обавезе, требало да остане по садашњем Закону. Када су у питању теже повреде радне обавезе, предложено је да директор покреће дисциплинско поступак, а да о дисциплинској одговорности одлучује независни орган - дисциплинска комисија, која се образује на нивоу школске управе. Комисију би чинили представници Министарства, представници локалне самоуправе и представници репрезентативних синдиката. Најмање један члан комисије би морао да буде дипломирани правник са положеним правосудним испитом.

Против одлуке дисциплинске комисије у другом степену, би одлучивао министар. На овај начин би се избегли многи судски спорови због доношења одлуке директора, а и смањили трошкови Министарства просвете, које је прошле године само за казне и пенале платило више од 100 милиона динара.

5) Синдикати предлажу да се ова решења из Посебног колективног уговора за основне, средње школе и домова ученика у вези са запословањем и поређивањем запослених пренесу и у Закон о основама система образовања и васпитања, чиме би та решења добила на снази.

6) Када је у питању финансирање образовања, синдикати су јединствено против предлога о финансирању према броју ученика, јер би то имало катастрофалне последице по број запослених. О финансирању по броју ученика пишемо детаљно у овом броју.

Такође, у овом броју дајемо опширан приказ наше међународне сарадње, а као и увек, пишемо о многим занимљивостима. Свим запосленима у образовању желимо да се одморе током летњег распуста и тако свежи и чилји дочекају почетак нове школске године.

БРАНИСЛАВ ПАВЛОВИЋ

сва три синдиката да норму часова треба оставити онакву каква је, да је повећање недопустиво, те и да ће такав став бити бранен свим средствима, укључујући штрајк и тоталну обуставу рада, јер би повећање исте за 20 одсто оставило без посла велики број наставника. Председник СОС се још осврнуо на проблеме које би изазвала предложена промена начина финансирања образовања, као и на примену члана 55 ПКУ.

Р.С.П.

Увод у Велика отгуштања?

Нацрту закона о основама система образовања и васпитања, у оделку о финансирању делатности установа чији је оснивач Република, предложен је нови члан о начину финансирања који радикално мења позицију јавног образовања у Србији. Он је у досадашњој јавној расправи мало помињан, јер су време и енергија потрошени на суштински неважне ствари.

У том члану пише: „средства за финансирање делатности установа утврђују се на основу економске цене за остваривање програма образовања и васпитања, по делућу, односно ученику“.

Финансирање образовања *рег сарџа* или по глави је једна од ствари на којој инсистирају стручњаци Светске банке, који у многим земљама у развоју финансирају реформу образовања. Истоврстан модел реформе („афрички модел“) примењен је у свим земљама у транзицији (земље централне и источне Европе, бившег Совјетског Савеза) као и у северноафричким земљама, без обзира на различиту традицију образовања и по-требе сваке земље.

Демографска декапитација

Основни разлог увођења оваквог финансирања је уштеда у трошењу буџетских средстава. Код нас су стручњаци Светске банке саопштили да би се тим уштедама финансирало подизање квалитета образовања, због лоших постигнућа наших ученика на PISA тестирању (у Бугарској су то били резултати TIMSS тестирања).

Почетна ставка у предлогу су демографски показатељи о броју и распореду деце основношколског и средњошколског узраста и распоред школе, из чега се извлачи закључак да би укидањем појединих школа и централизацијом ученика дошло до уштеда за буџет.

Кадровска декапитација

То, наравно, подразумева трајно укидање радних места и губитак посла за већину наставника који су радиле у тим школама.

Овај модел је досад већ примењен у Румунији и Бугарској (наводно само најближи коши-лук), па, ако ништа друго, да су испитани резултати могло се закључити да ли би и код нас овакав модел довео до истих негативних последица.

У поменутом члану у Нацрту закона није прецизирано на које се нивое образовања предлог овог модела финансирања односи. Логично се може закључити да се односи на све нивое обра-

зовања који су предмет овог закон (предшколског, основно и средње образовање).

Шта би то могло да значи за основно образовање, за које верујемо да је и даље обавезно, без обзира што у Нацрту стоји самозоване и да је оно бесплатан? Значило би лошу позицију школа у подршцима са мањим бројем деце и њихово врло брзо затварање. То се углавном односи на неразвијена рурална подручја у којима, уколико постоји основна школа, она значи добрим делом и разлог остатка становништва на тима подручјима. Укидањем школе, показују искуства „домино ефекта“ из Румуније, се ли се и преостало становништво, јер држава тиме даје јасан сигнал да нема намеру да било шта улаже у то подручје.

Основни разлог увођења оваквог финансирања је уштеда у трошењу буџетских средстава. Код нас су стручњаци Светске банке саопштили да би се тим уштедама финансирало подизање квалитета образовања, због лоших постигнућа наших ученика на PISA тестирању (у Бугарској су то били резултати TIMSS тестирања).

Словенци и Французи проверили

У Словенији, која би у много чему могла да нам буде узор финансирање „по глави“ није прихваћено за основне школе, управо из разлога што би неразвијена подручја тиме била доведена у још гори положај.

Обавеза је државе да обезбеди услове, прецизније, да финансира и подстигне завршавање макар обавезне основне школе, што још није у потпуности реагирало звано ни десет година после увођења обавезног основног образовања. Наравно, то држава кошта више у неразвијеном подручју, где школски капацитети нису у потпуности искористиени, али ни уштеда није таква да би оправдала укидање таквих школа.

Предлози да се организује превоз фака из таквих подручја до најближе школе, који би финансирања локална самоуправа, са тешкоћом се реализиују и у много развијеним и богатјим земљама са бољом инфраструктуром (пример Француске).

Немамо податка да ли је у Министарству просвете или бар

по његовом напору нека институција сачинила озбиљну анализу финансирања образовања и ин-ституција све са показатељима који указују да је препазак на нови начин финансирања образовања за Србију добро решење. Такође, пре овако озбиљних промена требало би имати процену њених ефеката по образовање у Србији – како ће утицати на остваривање права (надамо се још увек и обавезе) на основно образовање свих становника Србије. Јер, неће бити да сви живимо и станујемо око Терзајског грбеде или уз ауто пут.

Образовање као делатност је јавно добро, јавна служба и обавеза државе. Сва декларативна закљичања да је оно важно, да ћемо уз образовано становништво лакше изаћи из кризе, да ћемо у будућности и из буџета издвајати за образовање више од садашњих мизерних 3.5 одсто и тиме се приближити развијеним земљама падају у воду пред чињеницом да ће то право бити ускраћено или отежано доступно свима онима којима је намењено. Подсећања ради, поменуће развијене земље су добрим делом и достигле такав степен развоја, јер за образовање издвајају шест или чак седам одсто из својих повећих буџета.

О примени овог модела у средњем образовању би се могло разговарати тек када се утврди колико ће нам бити потребно кадрова и којих профита, и то на основу стратегије друштвено - економског развоја земље. А таква пројекција још није припремљена.

Превише и за министра

Финансирање по глави ученика у средњем образовању у Словенији довело је до „пребујараности“ гимназија и скоро до пропасти стручних школе за професије за које постоји мали интерес. Сама чињеница да ученици који долази у школу „вреди“ одређену суму евра, тог ученика ставља у посебан положај, а свакако и наставнике, који се, без обзира на његов квалитет и репутацију, боре само да ученик остане у школи, јер им од тога зависи опстанак на послу.

У другом део члана, о којем говоримо, пише да „ближе услове и мерила за утврђивање економске цене образовања и васпитања по делућу, односно ученику, на одређеном подручју, из одређених група, по нивоима и врстама образовања, неопходан број запослених, време и постапак увођења, прописује министар“.

Превише одговорности, а богами и овапшћена за једну особу, па био макар и министар са

Осврт на предлог новог начина финансирања образовања

Из пера уредника

изузетним капацитетима. А где су ту друга министарства? Од оних које је задужено да не да паре и оног за економију и регио­нални развој до оног за локалну самоуправу. Где су ту други орга­ни формирани да брину брину о образовању: Национални про­светни савет, Савет за стручно образовање и образовање одра­слих? Где су ту, наизад, социјал­ни партнери – синдикати?

Можда садашњи министар и неће одмах кренути у радикалну „се­чу шко­ла и настава­ника“ због своје оријентације, али је логи­чно очекивати да неки други, с обзиром на то да се закон се не пише, ваљда, за једног мини­стра, то своје право конзумира у потпуности.

Штап без шаргарепе

Влада, које у свом програму имају социјалну правду као основну вредност и које су на то­ме дошле на власт, не праве ова­кве радикалне промене у обра­зовању, јер тиме доводе у питање и свој опстанак.

Можда би поред полазне при­че о томе да нам ученици лоше раде PISA тестове, била потреба и нека наша анализа о томе где смо и куда желимо да идемо (у образовању). Када бисмо то знали и сагласили се о томе, чи­ни нам се да би изостала прича да ММФ и Светска банка постављају услове и у образо­вању.

Синдикат образовања Србије се снажно противи увођењу ова­квог модела финансирања обра­зовања, јер његовом применом без посла може остати између 15.000 и 20.000 запослених у образовању! Таква претња је, свакако, дозвољна за синдикалну акцију и протесте.

Са седнице ГОС Београда

На седници Градског одбора синдиката образовања Бе­ограда, одржаној у Јуну, а на основу плана да се поседна пажња посвети јачању Синдика­та кроз развијање сарадње са локалном управом, редовним информисањем чланства, учеш­ћем у расправама значајним за образовање, разматран је Пред­лог синдиката на Нацрт закона о основама система образовања и васпитања.

У протеклом периоду одржа­но је више радних састакака представника репрезентативних синдиката, на којима су припре­мани предлози за измене Нацрта овог закона и објављено више разговора са ресорним мини­старством.

Како је о кључним предлози­ма за измене у Нацрту закона већ било речи на предходним странама, теба истаћи да је још

Или, како рече експерт Свет­ске банке Ларс Сондгард на представљању резултата ова­квог модела у Бугарској – „за успех модела који доводи до уш­теда потребно је, поред финан­

Саопштење

Датум: 17. јун 2009.
Број: 59

Синдикат образовања Србије заједно са друга два репре­зентативна синдиката учествује у раду на Закону о осно­вама система образовања и васпитања.

Иако је рад на поменутом Закону већ у завршној фази, син­дикати су укључени у трај посао тек пре двадесетак дана.

Синдикат образовања Србије изражава своје велико незадовољство том чињеницом. Такође, такозвана „јавна рас­права“ свела се на пуку формалност и поред представника Ми­нистарства у расправу су укључени из школа углавном директо­ри, док представници синдиката нису позивани на скупове које је организовало Министарство. Све ово говори нам о стању со­цијалног дијалога у нашој земљи.

Репрезентативни синдикати су усугласили заједнички пред­лог примедли на Нацрт Закона.

Узимајући у обзир праксу и дешавања по нашим школама, наше су главне примедбе на:

- Избор и састав Школског одбора ректора**
- Избор директора, мандат директора и овлашћена ди­о­говорности**
- Норму часова**
- Начин вођења поступка и утврђивање дисциплинске одговорности**
- Финансирање образовања**

У последњим преговорима, одржаним 16. јуна 2009. године, неке од наших примедли су прихваћене, али синдикати су одлу­чили да предуму све активности и начине синдикалне борбе ако дође до повећања норме часова и увођења финансирања по броју ученика.

Увећање норме часова и прелазак на финансирање по броју ученика довели би до великог вишка запослених (од 15 до 20%), што се већ десило у неким земљама у транзицији где је овај модел примењен.

Уколико ова решења прођу у Закону који ће вероватно бити на дневном реду Народне Скупштине у јулу месецу, синдикати су спремни, а запослени волни да школска 2009/2010 година не почне на време.

Председник Синдиката образовања Србије
Бранислав Павловић

сирања *per capita*, додати и штап и шаргарепу“, како би се што ефикасније применио.

Овај предлог у нашем закону личи на штап. Шаргарепе ни у причи!

Б. ВИШНИЋ

Почела припрема за изборе

Број – 57/09
Београд, 10.06.2009.

На основу члана 33. Статута Синдиката образовања Србије, Републички одбор Синдиката образовања Србије на седници одржаној 29. маја 2009. године доноси

Одлуку

о изборима у Синдикату образовања Србије за период 2011.-2016. године

Члан 1.

Избори у Синдикату образовања Србије почињу 1. јануара 2010. године, а завршавају се конституисањем Републичког одбора најкасније до краја марта 2011. године. Избори у синдикалним организацијама морају се завр­шити најкасније до 30. јуна 2010. године.

Избори за чланове општинских одбора почињу 1. сеп­тембра 2010. године, а завршавају се најкасније до 30. ок­тобра 2010. године.

Избори за чланове градских и окружних одбора почињу 1. новембра 2010. године, а завршавају се најка­сније до 31. децембра 2010. године.

Избори за Покрајински одбор и одбор делатности морају се завршити најкасније до краја фебруара 2011. го­дине.

У оних школама и установама где су избори одржани у периоду од 1. септембра 2008. године доступања на снагу ове одлуке, није обавезно поново одржавање из­бора.

Члан 2.

Евидентирање, предлагање и избор кандидата за чланове органа Синдиката врши се у складу са правили­ма синдикалне организације, статутарним документима, односно одлукама окружних, градских и покрајинских од­бора.

Члан 3.

За чланове органа треба предлагати и бирати синди­калне активности који су се афирмисали и потврдили у борби за економске и социјалне интересе и права радни­ка, који су активно допринесли трансформацији синди­

Национални оквир квалификација

У Београду је 15 и 16. јуна одр­жан семинар о Националном оквиру квалификација, у чијем су раду учествовали представници Министарства просвете, рада и еко­номије и регионалног развоја. Нашо­нашне службе запошљавања, Заво­да за унапређивање образовања и васпитања и субординатори – пре­дставници Европске фондације за обуку и аустријске организације „Културконтакт“.

Национални оквир квалификаци­ја треба да се на основу ситуације у Србији оклади са Европским окви­ром квалификација, што би омогући­ло препознатљивост одређеног сте­пена квалификације на европском простору, а тиме и мобилност радне снаге.

Пошто се у високом образовању промене дешавају у складу са Болоњским процесом, којим су пред­виђена три степена у високом обра­зовању, они заузимају горња три сте­пена оквира квалификација.

Реформа стручног образовања одвија се по Коленхатенској и Лиса­боноској декларацији и на основу њих је дефинисан Европски оквир квали­фикација. Циљ је да се издјелане ре­зултати учења у формалном, нефор­малном и информалном образовању и да се у опис квалификација унесу знања, компетенције и вештине које појединца мора да поседује за одре­ђени ниво квалификације.

ката и који су поштовали и спроводили одлуке Републич­ког одбора Синдиката образовања Србије.

Члан 4.

За чланове органа Синдиката и носиоце функција не могу бити предлагани и бирани чланови Синдиката који су својим понашањем нарушавали углед Синдиката обра­зовања Србије, који су мање од две године председници синдикалне организације (осим у изузетним случајевима, уз сагласност Председништва Републичког одбора), који нису поштовали одлуке Републичког одбора и чије орга­низације нису поштовале своје обавезе о упулати члана­рине сходно Статуту и Правилнику о материјално – фи­нансијском пословању и раду Надзорног одбора Синди­ката образовања Србије.

Члан 5.

Одлука о броју, структури и начину избора чланова Републичког одбора Синдиката образовања Србије за период 2011. – 2016. године, као и Одлука о формирању општинских, окружних и градских одбора образовања, биће донета на седници Републичког одбора најкасније до краја 2009. године.

Председник
БРАНИСЛАВ ПАВЛОВИЋ

квалификација

малног образовања. Укљученост свих важних чинилаца један је од изазова даљег рада на овом питању.

У Чешкој су, такође, кренули од признавања стварног знања, без об­зира на начин на који је оно стечено. Стандарди оцњивања и стандарди квалификација битни су за читањ процес. Нацрт оквира квалификаци­ја предмет је разматрања и сектор­ских савета послодавца и других социјалних партнера. Динамика рада предвиђа да се процес заврши до 2015. године.

Тим лидер за реформу стручног образовања Тревор Кук је на пласти­чан начин указао шта треба радити у Србији препоручивши сагледавање где смо и где желимо да будемо ко­ристећи, притом, досадашња иску­ства других.

Увођење Националног савета за стручно образовање и образовање одраслих са већ постојећим Нацо­налним саветом за високо обра­овање би требало да уз ангажовање осталих фактора и социјалних парт­нера означи могућност припреме „мапа пута“ за рад на националном оквиру квалификација у Србији. То је и закључак семинара – да Министар­ство просвете координира процес припреме нацрта Националног окви­ра квалификација и рад на његовом усвајању.

Б. В.

Из рада РОС

Осврт на предлог новог начина финансирања образовања

Представе о детету - основа сагледавања потреба

Налази упоредно-културних и антрополошких истраживања показали су да се развој личности детета битно разликује у различитим културама, као и да је он обликован специфичним одликама живота и важећим вредностима у датој култури.

Изучавања ових имплицитних представа о детету има, према Трејбешанину (Трејбешанин, 1991), теоријски и практични значај: с једне стране, изучавање имплицитног модела детета пружа практични модел за подизање деце у одређеној култури, док је с друге, схватање детета и његовог одрастања важан део његове филозофије (схватање човека и свега) што је само по себи довољно важно за његово проучавање.

Бавећи се дететом у школском контексту Арсеновић Павловић и Јолић (2009) су проучавале како наставници, као представници културе и носиоци образовног процеса, поимају дете и његове потребе. Применом улитника са отвореним, недирективним питањима у испитивању 348 наставника предметне и разредне наставе београдских основних школа, утврдили су да у основи наставничких представа о детету постоји осам различитих концепција у којима се јасно уочавају две супротстављене тенденције: једна која дете олажа као незрело, недоручено биће које се формира тек под систематским утицајем социјалног окружења (Супротно од одраслог, мали човек, биће (незрело), Живо биће, особа, личност коју треба усмеравати, формирати, табула раса), и друга која идеализује дете и истине самосвојност његове личности (Јединственост личности, индивидуа, разумно и одговорно биће, заслужује уважавање као одрасла особа, Идеализована представа (неискарено, најлепше, искрено биће...)). Највећу учесталост у узорку, ипак, имала је она позиција која представља комбинацију ове две: уважава дететову личност и

његове потребе, али одговорност за развој приписује одраслима.

Категорије потреба, које су наводили наставници у овом истраживању су (према учесталости навођења): емоционална подршка и сигурност, дружење и социјализација, биолошке потребе, сазавање и интелектуални изазови, доколица и време за слободне активности, поштовање личности и аутономија, материјална обезбеђеност, адекватни животни услови, самоактуелизација и срећа.

Наведене потребе су се могле делимично описати терминима Масловљеве хијерархије потреба, при чему је учесталост навођења појединих категорија, тек делом била усаглашена са њеним претпоставкама: потребе „нижег реда“ су биле значајно чешће у одговору наставника од потреба „раста“, што је и очекивано. У одговору испитаника, међутим, доминантну позицију имале су потребе припадања и љубави, па тек потом физиолошке потребе и сигурност.

У теоријској анализи, услед недостатка примерене категоријске заштите потреба, деценије потребе могле би бити изведене из њихових права.

Деценија права могу се сврстати у пет већих категорија: права на преживљавање, права на заштиту, права на развој, права на учење у животној заједници и лична права (Конвенција Уједињених нација о правима детета, 1989). Група права на преживљавање односила би се преваходно на задовољавање физичких и физиолошких потреба детета, која се задовољавају адекватном исхраном, обезбеђивањем крова над главом, адекватном ме-

дицинском бригом и обезбеђивањем одговарајућег животног стандарда. Права на заштиту би се, у том погледу, тикала потреба сигурности кроз заштиту од било које врсте злоупотребе. У категорији права на развој препознају се потребе за сазавањем и реализацијом сопствених капацитета, кроз образовање, игру, одмор и рекреацију. Права на учење у животној заједници поклапају се са потребама активне социјалне партиципације, а лична права са потребом изражавања сопствене индивидуалности. У зависности од постојећих друштвених околности поједина права у одређеним тренуцима бивају актуелизована, иако не постоји стварна хијерархија права. Чини се да исто важи и за потребе деце, пошто неке од њих постају примарне онда када је утвржен лични развој појединца (у најширем смислу речи), без обзира на њихово директни значај

Узорак

Истраживањем су добијени одговори од 305 наставника разредне и предметне наставне.

У узорку је, као што смо и очекивали, било више наставника него наставника (85 наспрам 14%), 2/3 чинили су учитељи, просечне старости 41 година, при чему је највећи проценат имао у тренутку испитивања више од 15 година радног стажа.

Наставници које смо испитали већином раде у централним градским школама, око 60%. Њих у школама средње величине, у школама које ученицима обично пружају све испитиване услуге и поседују задовољавајући ниво опремљености, изузев када је реч о постојању специјалних поматала која су потребна за рад и кретање деце са развојним сметњама.

сту, нашле у истраживачки незадовољној позицији, која је захтевала покушај стварања релативно исцрпне и непреклапајуће категоријске потреба које су актуелне у децениј узрасту, а у чијем задовољавању велику улогу имају одрасли представници друштва (пре свих родитељи и наставници).

Као производ рационалне анализе, коју смо у оквиру редовних вежби на предмету Педагошка психологија спровеле у сарадњи са студентима факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију, настала је категоризација основних деценијских потреба. Процес настанка ове категоризације прошао је кроз неколико фаза: прву, у којој су студенти спонтано наводили све потребе деце које су им познате, другу, у којој је направљен преглед потреба које се спомину у стручној литератури, да би у трећој фази оне биле категорисане према специности садржаја и развојних ефеката (у последњој фази су изађеним групама, на основу садржаја појединачних потреба које су ушле у њихов састав, била напредућа одговарајућа имена.

Напомињемо да је ова категоризација, пре свега, послужила за

конструисање улитника који је примењен у истраживању о коме саопштавамо у раду, те да као таква оставља простора за даље доrade и теоријско продубљивање (што у овом тренутку није била наша намера).

Резултати истраживања

! Оцене значаја појединих потреба за нормалан децији развој

Према ошени испитаника највећи значај за нормалан развој детета на самостално формираној ранги листи имају потребе које су везане за очување физичког здравља, следе потребе које се односе на позитивно емоционално окружење и потребе за организацијом.

Мањи просечан значај за наставнике имају потребе које су везане за подстицање развоја компетенција, потребе за разноврсном стимулацијом и социјалне потребе.

Фридманов тест статистичке значајности разлика међу просечним ранговима за зависне узорке, показује да је њ квадрат вредности 793,386 (df 5) статистички значајан на нивоу, 01, односно да наставници статистички значајно другачије рангиу понуђене потребе.

!! Одговорност за задовољавање различитих потреба

Наставници су на скали од 1 до 5 проценђивали степен одговорности родитеља, себе, вршњака и друштва у целини за задовољавање испитиваних потреба деце. Просечне оцене степена одговорности приказане су на Графику 1.

Највећу одговорност у задовољавању свих наведених потреба, према ошени наставника, имају родитељи. Нешто нижи, али и даље доста високи оценама наставници проценђују сопствену одговорност за задовољавање ових потреба. При том, себе сматрају једнако одговорнима за задовољавање дететових потреба за развојношћу (проширивањем искуства и излагањем разноврсним сазавањима и животним искуствима), као и у задовољавању потреба за овладавањем (подстицањем и хваљањем ученика у циљу награђивања њиховог успеха и

Методологија

За потребе овог истраживања конструисан је посебан улитник састављен из три јасно одвојене целине: дела у коме су добијени подаци о условима рада у школи у којој је наставник запослен, дела којим су прикупљене бројне информације о самом наставнику, и коначно дела у коме су испитиване представе наставника о децијим потребама (значај који наставници придају појединим децијим потребама, њихова оцена одговорности различитих појединца (па и сопствене) у задовољавању наведених потреба, учесталост различитих ситуација које су повезане са задовољавањем потреба у свакодневном прaksi наставника, али и начини на који они покушавају да разреше ситуације у којима су угрожене поједине потребе њихових ученика).

они сами) у доменима задовољавања социјалних, физичких/физиолошких и емоционалних, као и потреба за разноврсном стимулацијом.

Статистички значајне разлике постоје и у ошени одговорности различитих актера за задовољавање сваке од потреба, али и у просечној одговорности која се сваком од њих придаје за све испитиване потребе (Прецизнији подаци неће бити изложени у овом тексту, због њиховог мањег релативног значаја и ограничености простора).

/Наставља се/

Мерина Арсеновић Павловић
Зорана Јолић
Слободанка Антић

У огледалу науке (2)

Преглед

Намера истраживања о чијим резултатима саопштavamo у овом раду била је да емпиријским путем проинкне у начин на који наставници олажалу сопствену улогу у задовољавању потреба њихових ученика. Пошли смо од прелоставе да су наставници, по природи свога посла, у току свог радног времена доминантно упућени на директан контакт са децом, и да то обликује њихово понашање. Наставници су, уједно, посебно образовани за професионално бавање образованјем и васпитањем младих, па у том погледу (заједно са родитељима) имају кључну улогу, како у заштити права, тако и у задовољавању потреба деце.

за физичко преживљавање појединца.

Остваривање појединих права, чак и у истим друштвеним околностима, зависи од низа карактеристика саме деце, па се често истиче да у њиховом остваривању на рочите тешкоће имају женска деца (Арсеновић Павловић и сар, 2004).

Недостатак категоризације потреба

Упркос извесној подударности између децијих права и децијих потреба, показало се да је категоријска права, пре свега, прављена с јасном оријентацијом на заштиту с циљем проscriпције. Према нашем мишљењу, таква категоризација не представља адекватан темељ за изучавање децијих потреба, које је оријентисано на лични развој. Тако смо се у покушају систематског изучавања начина на који се деције потребе могу задовољити у школском контек-

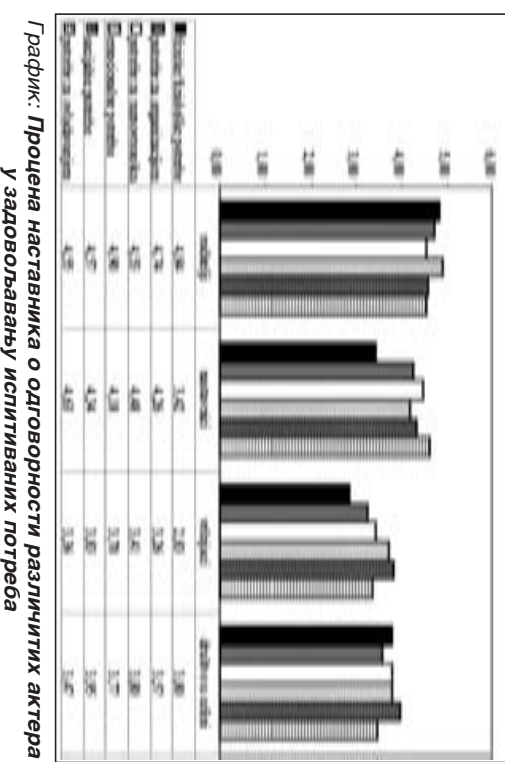

График: Просечна наставника о одговорности различитих актера у задовољавању испитиваних потреба

У огледалу науке (2)

Успостављена традиција

Спортички сусрети запослених у образовању, науци и култури Суботице постали су традиционални и још масовнији. Интересовање којега готово превазилази оквире које овај организациони одбор може да задовољи. На то смо поносни, али је и обавеза да будемо још бољи.

На 4. Спортским сусретима, одржаним 30 маја, у Основној школи „Мирослав Антић“ на Палићу било је 550 учесника и још стотину гостију, међу којима и чланови РО СООС, који је претходног дана у Суботици одржао редовну седницу. Ове године учесници су пристигли из целе Србије, па чак и једна одбојкашка екипа из братске школе домаћина из Деврецена. Зато је Спортске сусрете отворио председник Синдиката образовања Србије Бранислав Павловић.

За свих седам предвиђених дисциплина пријавио се велики број такмичара, с тим да је у две дисциплине било одвојено такмичење и у женској конкуренцији. У фудбалу је било пријављено 14 екипа, играло се на два терена, бетону и вештачкој трави. Одбојка се играла на три терена, јер је број екипа био 28 - 19 мешовитих и девет женских. У бајкету се такмичило 13 екипа, а у стоном тенису 17

мушких и пет женских. У шаху се надметало седам екипа, пицаду 25, а у кувању рибеље чорбе 23. Све утакмице и мечеви су прошли без нарочитих приједби и завршили се у предвиђеном року.

Укупни победник је новосадски Студентски центар, који је уједно имао и најбројнију екипу 76 учесника. Њима је припао прелазни пехар да га чувају до наредних сусрета. Исти број бодова, али нешто мање среће имала је суботичка Гимназија „Светозар Марковић“ (54) па су освојили друго место. Трећа медаља у укупном пласману је опет отишла у Нови Сад ПУ „Радосно детињство“.

Организациони одбор

ПЛАСМАН

Фудбал:

1. Студентски центар (Нови Сад)
2. Студентски центар (Суботица)
3. Институт за ратарство и повртарство (Нови Сад)

Одбојка - мешовито:

1. О.Ш. и С.Ш. „Жарко Зрењанин“ (Суботица)
2. О.Ш. Матко Вуковић (Суботица)
3. О.Ш. „Свети Сава“ (Суботица)

Одбојка - жене:

1. Студентски центар (Нови Сад)
2. Гимназија „Светозар Марковић“ (Суботица)
3. ПУ „Радосно детињство“ (Нови Сад)

Бајкет:

1. Гимназија „Светозар Марковић“ (Суботица)
2. О.Ш. „Хуњади Јанош“ – Чантавир
3. Природно-математички факултет (Нови Сад)

Стони тенис - мешовито:

1. Народно позориште (Суботица)
2. О.Ш. „Кизур Иштван“ (Суботица)
3. Природно-математички факултет (Нови Сад)

Стони тенис - жене:

1. О.Ш. „Здраво Чепар“ (Чепарево)
2. О.Ш. „Жарко Зрењанин“ (Нови Сад)
3. ПУ „Радосно детињство“ (Нови Сад)

Шах:

1. Студентски центар (Нови Сад)
2. Гимназија „Светозар Марковић“ (Суботица)
3. О.Ш. „Сечени Иштван“ (Суботица)

Пицадо:

1. ПУ „Радосно детињство“ (Нови Сад)
2. Природно-математички факултет (Нови Сад)
3. Народно позориште (Суботица)

Коглић:

1. Гимназија „Светозар Марковић“ (Суботица)
2. Студентски центар (Суботица)
3. Студентски центар (Нови Сад)

Споразум два пријатељска синдиката

На прелепом Жабљаку је 19. јуна одржан тродневни састав просвете Црне Горе и Синдиката образовања Србије. У изузетном природном амбијенту и уз специфичну гостољубивост домаћина, највиша руководства синдиката су Споразумом озваничили већ дужи низ година уопшту сарадњу.

Сарадња ће се овим споразумом проширити и на друге облике, као што су семинари, тематске расправе, округли столови, студijske посете и тако даље. Посебан значај има обавеза размене информација и других материјала од значаја за побољшање последних, за активности синдиката и за опште стање у образовању две земље. Објављујемо интегрални текст споразума.

М. К.

Споразум о пријатељству и сарадњи између Синдиката образовања Србије и Синдиката просвете Црне Горе

Синдикат образовања Србије из Београда и Синдикат просвете Црне Горе из Подгорице закључиу Споразум о пријатељству и сарадњи имајући у виду досадашње историјске везе и народа и синдиката образовања.

Тиме исказују своју приврженост заједничком раду и сарадњи на унапређивању положаја образовања и права запослених у образовању.

Споразумом се регулише билатерална сарадња два синдиката с циљем остваривања заједничких интереса.

Потписници Споразума о пријатељству и сарадњи су се сагласили о следећем:

1. Синдикат образовања Србије и Синдикат просвете Црне Горе ће развијати сарадњу на основама равноправности, узajачног помагања и заједничких интереса у борби за остваривање синдикалних права и организовање запослених у образовању.

2. Потписници Споразума су сагласни да развијају демократске односе разумевања и подршке међу запосленима у образовању Србије и Црне Горе и члановима синдиката у њиховом синдикалном деловању, ради унапређења квалитета образовања и бољих услова рада и живота запослених у образовању.

3. Потписници Споразума ће размишљати информације и одговарајуће материјале у вези са образовањем, положајем запослених и синдикалним радом.

4. Обе стране су се сагласиле да ће организовати заједничке активности којима ће обезбеђивати реализацију узajачног информисања, јачања синдикала и синдикалне солидарности у међусобним односима, као и деловању у међународним организацијама синдиката образовања.

5. Потписници Споразума ће сарадњу реализовати на основу годишњих програма заједничког рада којим ће се утврдити конкретне заједничке активности и учесници (семинари, округли столови, тематске расправе, студijske посете чланова синдиката и ученика и друго), као и међусобне обавезе у њиховој реализацији.

Стране потписнице су сагласне да се најмање двапут годишње – сваки пут у другој држави – реализује посета синдикалних делегација на нивоу руководства синдиката образовања.

Споразум ступа на снагу даном потписивања представника обе стране. Свакој од страна припадају по два примерка Споразума.

Жабљак, 19. јуна 2009.

Председник Синдиката образовања Србије
БРАНИСЛАВ ПАВЛОВИЋ

Председник Синдиката просвете Црне Горе
ЗВОНКО ПАВИЋЕВИЋ

ВЕСТИ СА ТЕЛЕКСА

Ухапшени због преговора

Почетком јуна широм Турске ухапшено је више од тридесет синдикалних активиста, чланова синдиката образовања „Егитим Сен“ и Конфедерације синдиката јавних служби, због протеста који су организовани са захтевима за колективно преговарање. Четрнаест активиста је још у затвору. Полиција је бруталанм нападама покушала да спречи синдикални протест. Европски синдикати су протествовали против недемократских мера турске владе и спречавања права на синдикално организовање. Синдикат образовања Србије је међу првима упутио писмо подршке нашим колегама из „Егитим Сена“ и писмо протеста турском председнику, премијеру и министру правде, на чему су нам колеге из Турске срдачно захвалиле.

Одржани 4. Спортски сусрети у Суботици

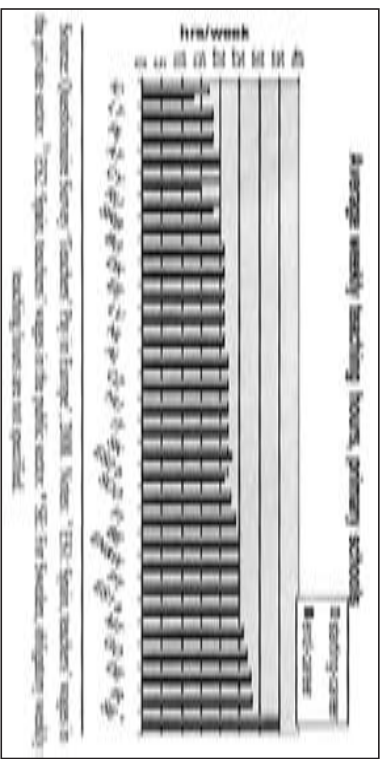
Међународна сарадња

Радни услови

У овом делу се о радним условима наставника говори у ширем смислу и односи се на шпри обим питања. Радно време је централна тема, пошто оно детерминише квалитет рада у ширем смислу, посебно у случају наставе. Институционални оквир и уговорне форме имају главни утицај на радне услове и истражени су са више аспеката. Укључујући и родно питање. Истраживање су могућности развоја каријере наставника. Недостатак наставника и њени узроци су, такође, обрађени у овом делу.

Радно време

Питање радног времена је комплексно зато што време наставе дефинисано као стварни часови контакта које наставници проводе у учионици, могу да се специфицирају као део ширег укључног радног времена или идентично с њим. У односу на просечно недељно радно време у основној школи две нордијске земље су рангиране и на највишем и најнижем нивоу. Тако је у Шведској недељни просек часова највиши (35 сати и за почетнике и за оне на крају каријере, мада нису наведени часови наставе), док су часови наставе најнижи у Исланду (17 часова за почетнике и 13 часова за наставнике на крају каријере). У

већини земаља укључених у ову студију, просек часова наставе у нижим и у вишим разредима основне школе је између 20 и 25 и он у различитим фазама каријере веома мало варира. Изузетак су Кипар, Исланд и Русија, где су часови наставе генерално виши за почетнике него оне на крају радне каријере. У Словачкој је супротан случај.

Просек

У основним школама

У вишим разредима основне школе, распон броја часова наставе или радних сати за почетнике је 17 часова недељно у Исланду и 35 сати недељно у Шведској, док старији наставници раде 13 часова недељно у Исланду и 35 сати недељно у Шведској. Часови наставе су слични и за почетнике и оне на крају радног века у већини земаља, док су изузеци Грчка, Кипар и Португал, где наставници на крају каријере имају значајно мањи број часова наставе него они на почетку каријере.

Просек у вишим разредима

Надокнада за додатне часове варира од половине вредности редовног часа у Португалу (једини случај) до дупло у односу на вредност редовног часа у Чешкој и Литванији. У Шведској наставници добијају 1.5 или двапут више, док у Исланду варира између 1.8 и 2 пута у односу на редовне часове. У неколико земаља (Белгија, Холандија, Кипар и Русија) додатни часови су плаћени у истом износу као и редовни часови.

У Енглеској и Велсу није регулисана надокнада за додатне часове, док се у Шкотској и Северној Ирској надокнада за прековремени рад интерно регулише између наставника и њихових школа. У Летонији, Малти и Шпанији, такође, нема правила за надокнаду прековременог рада.

Плате и године рада

Број година потребан да се добије максималан ниво плата варира међу земљама укљученим у ово истраживање, од три године у Русији до 42 године у Мађарској. Просечан број година за све земље је 28 (табела Ф10). Разлика по полу за старешинство и ниво максималних плата генерално нема. Изуз-

етак се веома разликује у земљама укљученим у ову студију, од мање од 10.1 у Летонији, Шведској, Италији и Литванији до преко 25 : 1 на Малти, у Аустрији и Шпанији. Просечан број ученика по наставнику је 25 и изгледа да нема великих разлика у односу броја ученика и наставника у нижим и вишим разредима основне школе (изузетак Грчка, Турска и Шпанија).

Квалификације наставника

Запошљавање наставника испод званичног критеријума квалификације је уобичајена пракса само у Шведској, мада се дешава и у великом броју других земаља (укупно 17). Укључујући: Кипар, Чешку, Данску, Естонију, Финску, Немачку, Грчку, Мађарску, Исланд, Литванију, Малту, Црну Гору, Холандију, Пољску, Румунију, Србију и Турску.

Запошљавање наставника испод званичног потребе квалификације ретко је у Албанији, Аустрији, Белгији, Бугарској, Француској, Грчкој, Ирској, Италији, Летонији, Португалу, Шкотској, Словачкој и Шпанији.

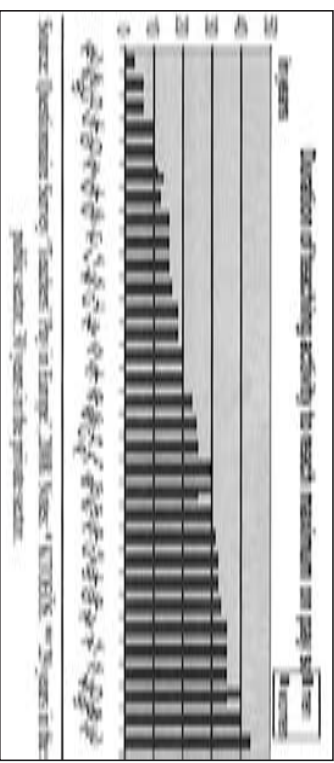
Институционални облици школа

Институционални статус школе је снажна детерминанта различитих аспеката радних услова наставника. Већина основних школа у земљама укљученим у истраживање су државне. Приватне школе чине више од пет одсто свих основних школа у само неколико земаља. У Аустрији, Словачкој, Албанији, Грчкој, Шведској, Португалу и Мађарској, на пример, удео приватних основних школа је испод 10 одсто. У Данској, Великој Британији и Кипру удео приватних се приближава 20 одсто, док на Малти, у Холандији и Шпанији приватне школе чине више од 20 одсто свих основних школа. Највиши удео приватних основних школа досад је у Холандији, скоро одсто (у приватне укључене и општинске школе). Ипак, ово упоредно захтева велики опрез, јер се дефиниције приватне и државне школе разликују од земље до земље.

Однос

Ученик / наставник

Трајање наставничке активноности за достиглазње максималне плате.

пуности под надзором владе, што је чини стварно делом јавног сектора. Другим речима, категорија приватних школа може укључити стварно приватне (профитне) институције и оне које имају јавну одговорност. Сигурално компликовањем чини појава многих облика јавног и приватног партнерства (PPS), где приватни провајдери улазе у јавно образовање и исторучују услуге, од зграда и одржавања школа, или јукововања школом од просторија до наставног програма или друге врсте подршке у капитетима. С друге стране, повећан је број јавних школа, посебно у централној и источној Европи, које се ослањају на приватно финансирање (спонзорство, трошкови за услуге или директни доприноси родитеља) за одржавање њиховог буџета.

Однос јавно-приватно

У вишим разредима основне школе, проценат приватних школа је незнатно виши, али у већини земаља укључено приватних школа виших разреда је испод 10 одсто. Земље у којима је удео приватних школа виших разреда виши (између 10 и 20 одсто) укључују: Аустрију, Кипар, Француску, Немачку, Мађарску, Португал, Словачку, Шведску и В. Британију. У Шпанији и на Малти број приватних основних школа виших разреда премашује 20 одсто, док је у Холандији највиши са 70. Ипак, треба приметити да приватне школе чине интергални део холандског система образовања и финансира их влада у складу са истим критеријумима као и државне школе.

Удео

Државних-приватних школа

Једнаест од 28 земаља извештава о порасту броја приватних школа у њиховим земљама, укључујући Албанију, Кипар, Немачку, Мађарску, Исланд, Литванију, Црну Гору, Португал, Словачку Шпанију и Шведску. У Мађарској је посебно велико повећање броја приватних школа, док Стовачка наводи повећање 20 одсто у последњих десет година. Један од разлога пораста броја приватних школа у Португалу је смањење броја државних школа. У случају Шпаније је важно приметити да је до повећања броја приватних школа дошло због притисака трошкова на државни буџет, док је у Немачкој повећање приватизације у школама углавном због раста броја црквених школа. У Пољској су наставници у приватним школама „тежароши“ из државних школа.

С обзиром на удео наставника у државним школама подређеним различитим нивоима јавне администрације, Мађарска, В. Британија и

Словачка извештавају о померању према нижим нивоима администрације, од централног до општинског нивоа, док је Грчка једина земља у којој јача централни ниво.

Родни аспект

У већини земаља, које су учествовале у истраживању, наставници у нижим разредима основне школе су углавном жене. Процент мушкарца наставника највећи је у Албанији (45 одсто), док на Кипру, у Данској, Грчкој, Србији и Шведској мушкарци учествују у укупном броју наставника са 20 - 40 одсто.

У вишим разредима основне школе Шведска је једина земља у којој је више наставника (51 одсто) него наставница. У свим другим земљама жене су у већини, мада је на том нивоу дистрибуција по полу више изабалансирана у поређењу са нижим разредима основне школе.

Португал је једина земља у којој је повећан број мушкарца у поређењу са половном других земаља (Албанија, Белгија, Кипар, Немачка, Данска, В. Британија, Холандија, Ирска, Италија, Литванија, Црна Гора, Србија, Словачка и Шпанија) које извештавају о повећању броја наставника. Девет земаља извештава да нема значајне промене у односу по половима наставника у школама.

Непуну радно време

У већини земаља удео наставника са непуним радним временом и у нижим и у вишим разредима основне школе је испод 20 одсто. Изузетак су Летонија и Исланд са учешћем 30 и 20 одсто. У Аустрији и Белгији удео наставница са непуним радним временом у вишим разредима је посебно висок – 25 одсто. Такође, значајна је неравно тежа са више жена са непуним радним временом у Данској и Бугарској (нижи разреда), као и Француској и Шпанији (виши разреда).

Запошљавање са непуним радним временом се повећало у девет земаља укључених у истраживање, посебно у Португалу и Србији. Ни у једној земљи није било смањивања запошљавања на непуну радно време. У Великој Британији и Француској расте забринутост о одрживости пензионог система у односу на непуну радно време. У Немачкој и Мађарској је истакнуто да повећање запошљавања наставника са непуним радним временом није доброовљно. У источној Немачкој то је повезано са смањењем броја ученика, док за Мађарску разлог није наведен.

Утицаји на радне услове

Истраживање је садржавало питање, који појединачни фактори највише утичу на радне услове наставника? Највеће промене у радним условима које наставници најчеш-

ће помињу су: додатни задаци поред наставе (76 одсто) и тежкоће повезане са условима живота ученика у породици (70 одсто), али и

Разлози за промене

Према одговорима испитаника главни разлози погоршања радних услова наставника су недостатак ресурса и смањење владиних трошкова за образовање. То је посебно очигледно у Албанији, Чешкој, Кипру, Немачкој, Грчкој, Пољској, Енглеској и Велсу.

Пораст етничке разноврсности ученика имигрантског порекла је узрок погоршања радних услова наставника у Аустрији, Белгији, Енглеској и Велсу, а наставницима из тих земаља су додатно оптерећени административним радом. У Енглеској је то случај без обзира на „Споразум о подизању стандарда и оптерећењу наставника“, који је имао за циљ да смањи административно оптерећење наставника. Стрес на радном месту се, такође, наводи као главни проблем наставника у Ирској, јер нису предузеле одговарајуће мере као одговор на стрес.

Смањење броја ученика због смањења natalитета поменуто је као фактор у унапређењу радних услова наставника, у одговорима из Шпаније и Србије. У Србији су инвестиције Светске банке имале позитиван утицај на радне услове наставника, као и на сарадњу између школа, наставника и локалне заједнице.

Формирање плата и колективно преговарање

У следећем броју:

Б. В.

Плате наставника у Европи (2)

Издавач: СИНДИКАТ ОБРАЗОВАЊА СРБИЈЕ, Дечанска 14, 11000 Београд ● Главни уредник: БРАНИСЛАВ ГЛАВЛОВИЋ ● Уредник: САША ЛУКОВИЋ ● Редакцијски колегијум: БОРКА ВИШЊИЋ и МИОДРАГ КАМПЕРЕЛИЋ ● Телефон: (011) 32-33-229 ● Тираж: 4000 ● www.sind-obr.org.rs ● E-mail: obrazovanje@sindikats.org.rs ● Графичка припрема: ДИМИТРИЈЕ ГЛАВЛОВИЋ ● Штампа: СИПНЕТА - Београд

СIP - каталогизација у публикацији Народна библиотека Србије Београд - Синдикално перо ISSN 1451-7574 COBISS.SR-ID 120073740